

HET “LUCAS EFFECT”.

Een poging tot inleiding ten behoeve van een onafwendbaar debat omtrent nieuwe regelgeving voor hoger onderwijs in Vlaanderen (algemeen deel) en legistische opmerkingen bij het voorontwerp van basisdecreet hoger onderwijs (bijzonder deel)

Antwerpen, 31 mei 2005.

Mijnheer de Minister,

Op korte termijn doch met grote intensiteit, hebben enkele onderwijsjuristen met hoge praktijkervaring, - uitgebreid met enkele onderwijskundige praktizijnen – zich onledig gehouden met een kritische commentaar van het voorontwerp van het voorontwerp *Basisdecreet hoger onderwijs*.

Het enige drijfveer daarbij was de bekommernis om degelijke regelgeving en – hoeft het gezegd ? – de passie voor het vak.

De groep heeft zich niet willen beperken tot inhoudelijk-legistische opmerkingen. Het weze immers ook toegelaten om enkele fundamentele vragen op te werpen, - rechtstreeks af te leiden uit een artikelsgewijze lezing van het voorontwerp van decreet. We menen dat het formuleren ervan onafwendbaar wordt vanuit de beginselen van de wetgevingsleer zelf en vanuit de zorg om transparante en behoorlijke regelgeving.

Dergelijke coördinatie wordt niet vaak beoogd en dient daarenboven, - dit is althans onze zienswijze -, in zo hecht als mogelijke coherentie te geschieden met de Nederlandse wetgever.

We hebben deze *Notitie* een naam gegeven, in de hoop dat volgende versies uitgelokt worden ter verfijning en verdere begronding van de argumentaties. *‘Het Lucas-effect’, naar Lc. 17:33’*: *‘Wie zich verliest, zal behouden blijven’*. Verderop in de tekst wordt hierbij toelichting verschaft.

Om de ‘relatieve autonomie’ van de werkgroep te bevestigen, schaarde de groep zich achter de ICOR-benaming: dienstbaar en, zo betrachten we althans, relevant aan/voor keurige Vlaamse regelgeving.

De werkgroep was samengesteld uit : Luc Faes (Arteveldehogeschool), Georges Goffin (Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen), Veerle Hendrickx (Plantijn Hogeschool), Patrick Ingelaere (Universiteit Antwerpen), An Jacobs (Universiteit Antwerpen) welke optrad als secretaris, Jean Laenens (Universiteit Antwerpen), Benedicte Leroi (Karel De Grote-Hogeschool), Johan Vanderhoeven (Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende) en Machteld Verbruggen (Karel De Grote-Hogeschool).

Selectief werd ook beroep gedaan op externe expertise.

Ondergetekende mocht optreden als voorzitter en eindredacteur voor deze bescheiden bijdrage.

Hopend dat U onze belangstelling waardeert en de notities het broodnodige debat in Vlaanderen moge voeden,

Verblijven we met welgemeende hoogachting,

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'J' followed by a large, sweeping arch that ends in a small hook and a period.

Jan De Groof.

INHOUDSOPGAVE

Overmakingsbrief aan de heer Frank Vandenbroucke, Vlaams Minister van Werk, Onderwijs en Vorming

I. Woord vooraf : Lucas 17:33

II. Algemeen deel

- A. Het verbroken evenwicht tussen de afstandelijke en zorgvuldige overheid en regelgever enerzijds en de autonomie en verantwoordelijkheid van universiteiten en hogescholen anderzijds;
- B. Accreditering beperkt tot meta-evaluatie ?
- C. Omtrent de erkenningscommissie en het noodzakelijkheidsprincipe van de logistiek
- D. ‘Macrodoelmatigheid’: wie beoordeelt wat

III. Bijzonder deel

A. Tekst voorstellen voor wijziging aan het voorontwerp basisdecreet : *‘met het oog op minder planlast en meer regelgevingszorgvuldigheid’*

Titel I. – algemene bepalingen

Hoofdstuk II. – toepassingsgebied

Hoofdstuk IV. - institutionele bepalingen

Titel II. – organisatie van het hoger onderwijs

Hoofdstuk II. - accreditatie, programmatie en registratie van nieuwe opleidingen

Hoofdstuk V. – studievoortgang

- Hoofdstuk VII. - het onderwijs-en examenreglement
- Hoofdstuk XV. – overgangsmaatregelen
- Titel III. – rechtspositie van de student
 - Hoofdstuk I. - aard van de rechtspositie
 - Hoofdstuk II. - algemene beginselen
 - Hoofdstuk III.- rechtsbescherming bij studievoortgangsbeslissingen
 - Hoofdstuk III: afdeling 3 (artikel 249 – 277)
- B. Enkele algemene logistieke opmerkingen

IV. VLIR/VLHORA-visitatieprotocol

- A. Algemeen
- B. Tekstvoorstellen

I. WOORD VOORAF : Lucas 17: 33

1.- “*Wie zich verliest, zal behouden blijven*”, naar Lucas 17: 33.

Eigenlijk luidt het volledige vers, al naargelang de vertaling: “*Wie probeert zijn leven veilig te stellen zal het verliezen, maar wie het verliest zal het behouden*”.

Onderhavig notitie bevat daarop enkele varianten:

‘Wie irrelevante, ondoelmatige of niet-noodzakelijke wetgeving schrapt, behoudt waarachtig een *basisdecreet*’.

“Wie overtollige stucturen en procedures in vraag durft stellen, behoudt de essentie in het behoorlijk overheidsoptreden: kwaliteit van opleidingen en verantwoordelijkheid van instellingsbesturen’.

‘Wie een louter Vlaams of Nederlandse focus op onderwijsbeleid en –regeleving kan relativeren in functie van een Vlaams/Nederlands gemeenschappelijke onderwijs- en onderzoeksruimte, - waaraan de wetgeving concrete vorm behoort te geven -, bevordert een Europese voorsprong ten behoeve van de hoger onderwijsinstellingen in de Lage Landen’.

Varianten dus op Lucas 17: 33.

Alvast de voorloper op ‘wie rationaliseert, zal groeien’ ?

Deze notitie bevat dezelfde melodie, weze het in verschillende toonaarden.

In het algemeen deel (II) worden op enkele vitale punten argumenten voor een onafwendbaar geachte discussie aangestipt, vanuit dezelfde consequente houding van:

- minder maar zuiverder overheidsoptreden ten voordele van meer verantwoordelijkheid (en dus verantwoordingsplicht) voor instellingen (II.A.),
- minder accreditatiedruk ten behoeve van de volle verantwoordelijkheid voor visitatie (II.B),
- minder behoefte aan Erkenningsprocedures (II.C) en ‘macrodoelmatigheidstests’ (II.D).

Het bijzonder deel (III) biedt dan een waaier aan concrete tekstamendementen, weliswaar niet gespeend van een ruime portie aan pragmatisme doch vanuit dezelfde kommer om de verantwoorde autonomie voor instellingsbesturen.

Tenslotte (IV) wordt ook het VLIR-VHORA-visitatiecommissie-protocol van concrete commentaar voorzien.

II. ALGEMEEN DEEL

A. HET VERBROKEN EVENWICHT TUSSEN DE AFSTANDELIJKE EN ZORGVULDIGE OVERHEID EN REGELGEVER ENERZIJDS EN DE AUTONOMIE EN VERANTWOORDELIJKHEID VAN UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN ANDERZIJDS.

2. - Onder het opzet van deregulering en bestuurlijke autonomie werden sinds het decreet van 12 juni 1991 *betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap* tal van te regelen materies overgelaten aan de instellingsbesturen.

Bedoeling van de wetgever was kennelijk dat wezenlijke bevoegdheden naar eigen inzichten door het instellingsbestuur voortaan zelf konden worden geregeld. Het primaat van de autonomie van de universiteiten, en in het licht van het decreet van 13 juli 1994 *betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap* ook deze van de hogescholen, beantwoordde daarbij overigens aan een ruime internationale tendens.

In alsmaar toenemende mate benaarstigde de decreetgever er zich sindsdien evenwel toe om de slinger de andere richting te doen uitgaan. De omslag in de houding ging daarenboven gepaard met de verplichting om overgedetailleerde reglementen op te stellen. Het dient overigens meteen vastgesteld dat ook de instellingsbesturen zich zelf aan regeldrift bezondigen.

Het voorontwerp van basisdecreet noodzaakt nu weerom de instellingen om, voor het zoveelste jaar op een rij, de eigen reglementen aan te passen.

De “*opnieuw te wijzigen doch reeds gewijzigde regelgeving*” verhindert aldus zorgvuldigheid en transparantie in het bestuur, evenals continuïteit en kwaliteit in de interne beleidsvoering. Enige soberheid is meer dan noodzakelijk indien de universiteit en hogeschool nog eigendom kunnen blijven van de geledingen binnen de instelling, een intern democratische besluitvorming gegarandeerd wil blijven en de toegankelijkheid tot regelgeving voor elke gebruiker nog steeds de zorg is van de regelgever .

Het evenwicht overheid-instelling is verloren gegaan. In plaats van minder reglementaire verplichtingen in hoofde van de instellingen worden deze genoodzaakt tot juist meer. De *planlast* van het ontwerpbasisdecreet is beduidend te hoog. De autonomie van de instellingen wordt sterk beknot. Meerdere van de concrete voorstellen uit het *Bijzonder Deel* in deze notitie zijn daardoor geïnspireerd, zonder afbreuk te doen aan de opties van de decreetgever uit het verleden.

3. - De overregulering kende in de jaren 90 en vooral in de periode 1999-2004 een ongeziene hoogte.

Er wordt wel eens beweerd dat, in vergelijking met de huidige stand van de regelgeving, het decreet van 12 juni 1991 een toonbeeld van eenvoud was. Helaas steekt er een onmiskenbare grond van waarheid in. De 30 decetale wijzigingen van dit decreet alleen reeds, aangevuld door de 35 uitvoeringsbesluiten, maken van dit decreet een triest record, - beduidend meer

nog dan de legendarische (aantal keren gewijzigde) Schoolpactwet. Met het decreet van 13 juli 1994 is het niet anders gesteld.

Zulk een legistiek beantwoordt geenszins aan de regels uit de wetgevingsleer, - met inbegrip van deze die door de Vlaamse normgever zelf waren opgelegd -, m.b.t. de *doelmatigheid*, *noodzakelijkheid*, *doorzichtigheid*, ... (van regelgeving).

Enkele voorbeelden hiervan zijn de doorgedreven regulering van de medezeggenschaps- en participatiestructuren voor de studenten en de voortdurende aanpassing van de examenreglementering.

De *paradox* van de recente decreetgeving en in het bijzonder van het flexibiliseringsdecreet bestaat er in dat de vrijheid wordt geboden aan de instellingen, maar zulks gepaard gaat met talloze detailvoorschriften. Meerdere daarvan blijken onvoldoende verantwoord teneinde een formeel overheidsoptreden te wettigen. Indien zulks nuttig wordt beoordeeld, kan een screening worden doorgevoerd van het geldende reglementering vanuit dit oogpunt en rekening houdend met de correcte interpretatie van het legaliteitsbeginsel, conform art. 24, § 5 G.W.

Van een regime “alles kan, als daarvoor een goede verantwoording bestaat”, kantelen de universiteiten en hogescholen naar een toestand van “alleen datgene mag wat door het decreet is toegestaan”. Een relevant voorbeeld hiervan is de regeling inzake de deelname aan andere rechtspersonen.

Ook de associaties dreigen door eenzelfde keurslijf te worden gehypothekeerd. Ook ten aanzien van de associaties dienen de autonomie, verantwoordelijkheid en verantwoordingsplicht tot de merkstenen van hun nog te ontwikkelen bestuurscultuur te behoren.

De lichtzinnigheid waarmee instellingsbesturen nu reeds ‘het basisdecreet’ als verworven beschouwen wekt verbazing. Wijzigingen aan de decreten van 2003 en 2004 worden reeds toegepast (bv. inzake examenreglement). Zulks gaat ook voorbij aan het democratisch proces. De overheid draagt hierin zekere schuld maar bovenal kan de geringe juridische schroom aan bestuurders worden tegengeworpen. Maar voorthollende regelgeving veroorzaakt onbesuisd optreden, welke dan de rechtszekerheid, niet in het minst ten nadele van studenten, op de helling zet.

4. - Aanbeveling:

Reeds vaker werd de ongebreidelde en zelfs onverantwoorde vermenigvuldiging van normen en voorschriften t.a.v. het hoger onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap gehekeld.

Ook de ‘Wetgevingsnotitie’ van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van Nederland – ‘Naar een nieuwe wet op het hoger onderwijs en onderzoek’ genaamd – gaat expliciet en van meet af aan uit van de ook in Nederland onderkende regeldrift. De Notitie stelt: “... de WHW bestaat in 2007 15 jaar, en tegen die tijd is die 90 keer gewijzigd en zal bestaan uit ruim 400 artikelen. Een fundamentele herziening, met een andere structuur en een andere manier van wetgeving is nodig om te voorkomen dat in de nabije toekomst

opnieuw een dergelijk regelcomplex zal ontstaan. Doel is een bestendige wet, die alleen dat regelt wat noodzakelijk is om de publieke belangen te waarborgen.” (ibidem, p. 3).

Voor een dergelijke coördinatie van regelgeving middels een ‘basisdecreet’ finaal ontworpen wordt, dient een specifiek ‘reguleringsimpactanalyse’ opgemaakt naar de al dan niet gespannen verhouding tussen positieve wetgeving en de zelfstandigheid van universiteiten en hogescholen, - welk nog steeds als een quasi-grondwettelijk principe dient beschouwd. Zulk onderzoek kan overigens op een korte termijn opgezet worden.

Aanbevolen wordt tevens dat van de dergelijke coördinatie gebruik wordt gemaakt om tot een concept ‘van een andere manier van wetgeving’ te komen, met inbegrip dus van een aanzuivering van de aanwas van normen. Vermoed wordt dat tot 1/3de van de reeks voorschriften in bovenvermeld decreet betreffende de universiteiten en de hogescholen kan worden weggewist of opgevangen.

Voorts wordt aanbevolen dat zulk een wetgevingsherziening in samenspraak en coherentie geschiedt met de Nederlandse regelgever, mede in het verlengde van het antwoord dat de minister verstrekte in het Vlaams Parlement op donderdag 28 april ll. (Hand. Vlaams Parlement, Zitting 2004-2005, C193-OND 17, p. 24 e.v.).

Indien gemeend wordt dat de indiening van het ontwerp ‘Basisdecreet’ geen ideaal moment blijkt voor een dergelijke operatie, kan een decreetsartikel in het basisdecreet worden overwogen welke de wetsevaluatie meteen op spoor zet. Deze dient dan tot een goed einde te worden gebracht op een ogenblik dat het accreditatiesysteem kan worden geëvalueerd en bijgesteld, met name vanaf het academiejaar 2007-2008.

B. ACCREDITERING BEPERKT TOT META-EVALUATIE ?

5.- Voorheen bestond er in het hoger onderwijs een stelsel van interne en externe kwaliteitszorg, waarbij een inspectie van overheidswege op meta-niveau controleerde of er ernstig werk werd geleverd en of verbeteradviezen werden opgevolgd. Althans dat was de Nederlandse situatie. Het oorspronkelijk ook in Vlaanderen voorziene systeem van meta-evaluatie via kwaliteitsbewakers is er nooit gekomen. In Vlaanderen is de inspectie-HO inmiddels verdwenen, terwijl ze in Nederland thans een toezichtsfunctie heeft op de werking van de NVAO zelf.

Deze verschillende “historische” context betekent dat de NVAO – als accrediteringsorgaan voor Vlaanderen en Nederland - een zekere ambiguïteit in zich draagt, waarbij de Nederlandse ervaring en praktijk geënt wordt op Vlaanderen en vervolgens weer worden kortgesloten om tegemoet te komen aan de Vlaamse specifieke context.

Men zou er gemakkelijks halve van uit kunnen gaan dat de accreditatieprocedure aangestuurd door de NVAO dezelfde is voor Vlaanderen en Nederland. Er kunnen dan wel gelijklopende procedures, protocollen en generieke kwaliteitswaarborgen worden gehanteerd, toch is en blijft de context in beide landen in belangrijke mate verschillend. De NVAO zal dus zijn beleidsefficiëntie of beleidsdoelmatigheid moeten aantonen als één orgaan met tot op zekere hoogte twee verschillende benaderingen. Of in positieve termen: de opportuniteit wordt onderkend om op termijn de actieradius van het Nederlands/Vlaams accreditatiestelsel te vergroten naar andere Bologna-ondertekende staten.

6.- Het NVAO heeft in wezen twee taken: de basiskwaliteit van een opleiding vaststellen en (*ex ante*) een toets naar de waarborgen voor basiskwaliteit van nieuwe opleidingen uitvoeren. Meteen is duidelijk dat de focus van de NVAO primair betrekking heeft op basiskwaliteit, niet op het innovatief vermogen of op de verbeterkracht van een opleiding.

Het gegeven ‘toets nieuwe opleidingen’ vormt in deze context geen probleem. Zowel in Noord als Zuid zijn de procedures hier gelijklopend. Enkel rijst de vraag waarom de Vlaamse overheid hier nog eens een extra, eenzijdig economische macrodoelmatigheidsanalyse aan koppelt ? Deze analyse stelt, zo leert de praktijk, kwalitatief weinig voor en werpt vragen op naar de goed begrepen zelfstandigheid van instellingsbesturen versus overdreven overheidsbemoeying (*zie infra*).

Met het vaststellen van de basiskwaliteit liggen de kaarten anders. In Nederland is er bewust voor gekozen om te streven naar een ontkoppeling tussen koepelorganisaties en Visiterende en Beoordelende Instanties. Worden deze zgn. VBI's in feite geen commerciële organisaties ? Risico's van afhankelijkheid van de instellingen zijn dan op termijn reëel. Daarenboven zal een commerciële organisatie er alles aan doen om zich éénduidig te richten naar de criteria van de NVAO die het oordeel van de VBI moet valideren. Anders gezegd: een VBI zal uiteindelijk gericht informatie verzamelen in functie van de beoordelingscriteria van de NVAO. Zoals gezegd zijn verbeterfunctie en innovatief vermogen daarbij niet echt stevige aandachtspunten.

In Vlaanderen daarentegen wordt nog wel volop gekozen voor een klassieke externe visitatie gebaseerd op een intern zelfevaluatierapport. In deze klassieke visitatie ligt juist een zeer

sterke klemtoon op het formuleren van verbeterdoelen. De NVAO kan net deze accenten met haar eigen instrumentarium amper inschatten. Daarenboven behoren de zelfevaluatierapporten ook in Vlaanderen niet tot de stukken die aan de NVAO worden overgemaakt. Is het niet juist omwille van de keuze (in Vlaanderen) om te blijven opteren voor een op verbetering gericht traject van visitaties, dat de vraag mag opgeworpen worden of het zinvol blijft om de NVAO de conclusies van de visitatiecommissies opnieuw te valideren aan haar toetsingskader.

Ware het niet beter, consequenter en daarenboven ook goedkoper om in Vlaanderen de visitatiecommissies – enerzijds op basis van een externe *peer review*, liefst met een internationale aanwezigheid – om de huidige praktijk *wettelijk te verankeren*, met name in één beweging de basiskwaliteit te laten vaststellen op basis van de NVAO-toetsingskaders en gedragen door een consensus in de commissie, en anderzijds consequent de optie te behouden van een verbetertraject.

7.- In dat stelsel kan wat Vlaanderen betreft de rol van de NVAO op dit terrein beperkt blijven tot *meta-evaluatie*: nakijken of alle regels van zorgvuldigheid (nu reeds in een protocol vastgelegd) over samenstelling en verloop van de visitatiecommissies, van de rapportering (en dan zeker met name de afweging m.b.t. de bepaling van de basiskwaliteit) zijn gevolgd op een correcte wijze. Op generlei wijze zou het aan de NVAO toekomen om op zijn beurt de visitatiewerkzaamheden te herdoen.

Het uitvoeren van deze controle kan dan leiden tot het verlenen van de accreditatie. *De accreditatie wordt dus in dit geval niet gekoppeld aan de eigen afwegingen in hoofde van de NVAO van dossiers tegen het licht van haar toetsingskaders, maar aan het bevestigen/ontkennen van de vraag of de visitatieprocedure correct en op onafhankelijke wijze is uitgevoerd.* In dat geval zouden reflecties over de uitkomst van het onderwijs of de gehanteerde methoden van zelfbeoordeling (art. 98 voorontwerp Basisdecreet) wel behouden kunnen blijven als generieke kwaliteitswaarborgen. De beoordeling daarvan zal immers in sterke mate afhankelijk zijn van het zelfevaluatierapport van een instelling. En juist dit document behoort niet tot het dossier voor de accreditatie-aanvraag. Daarom dient de vraag opgeworpen of deze generieke waarborgen niet hoeven te worden geschrapt als de NVAO zelf de validering gaat doen.

Op deze wijze zouden in de Vlaamse context drie essentiële bouwstenen van kwaliteitszorg terug – en met goede redenen – kunnen worden verbonden: *peer review* (sterkte/zwakte-analyse), *accountability* (verantwoording doelmatig gebruik van de middelen) en controle van de basiskwaliteit i.h.b. middels meta-evaluatie van visitaties (*accreditatie*).

Het heeft echter geen zin om op niveau van de NVAO t.o.v. Vlaanderen toch over te gaan tot een daadwerkelijke validering van de basiskwaliteit, maar tegelijkertijd de effecten daarvan weer terug te temperen door de Erkenningscommissie in de procedures te betrekken (*in casu* ‘tijdelijke erkenning’). Door het ontbreken van een eigen HO-inspectie in Vlaanderen is thans juist die toezichtfunctie (*meta-evaluatie*) weggefallen. De NVAO kan deze taak in Vlaanderen opnemen (toetsen van procedures, protocols...). Zo blijft de verbeterfunctie ten volle spelen (en verankerd binnen het proces), zonder in te boeten op de vaststelling van de basiskwaliteiten van opleidingen.

Het spreekt wel voor zich dat de voorgestelde procedure voor de Vlaamse “VBI’s” vooronderstelt te investeren in een pool van ervaren verslagnemers ten behoeve van de ondersteuning van de visitatiecommissies.

De visitatiecommissies geven aanbevelingen ter verbetering van allerlei aspecten en facetten van het onderwijs. Dat is niet veranderd t.o.v. vroegere visitaties, integendeel, de opgebouwde ervaring met visitaties kan leiden tot betere aanbevelingen. De visitatiecommissies spreken tegelijk ook, geëxpliciteerd in een beoordelingstabel, een oordeel uit over de zes onderwerpen o.b.v. dewelke de accreditatie al dan niet wordt verleend. Dat oordeel moet gezaghebbend zijn en hoeft dus niet kunnen te worden aangetast door eigen interpretaties van het accreditatieorgaan.

8.- Mag hieraan nog een korte juridische commentaar worden toegevoegd ?

De betreffende bevoegdheid van de NVAO is geregeld in art. 100 § 1 van het voorontwerp van basisdecreet: "De accreditatie wordt verleend wanneer het Accreditatieorgaan op basis van de in [artikel 97, § 2] bedoelde gepubliceerde externe beoordeling in redelijkheid meent te kunnen besluiten dat voldoende generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden zijn.". In het visitatieprotocol dat VLIR en VLHORA hebben opgesteld en dat het "gunstig gezaghebbend advies" kreeg van de NVAO, wordt die bevoegdheid als volgt omschreven (par. 5.2 Accreditatie): "De accreditatieorganisatie beoordeelt het visitatierapport van de visitatiecommissie en het daarin uitgesproken samenvattend oordeel over de opleiding en toetst het aan het accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs."

In haar eigen handleiding bij de accreditatie (www.nvao.net) stelt de NVAO het als volgt (p. 7): "Dat betekent niet dat de NVAO verplicht is om de conclusies van de externe beoordeling (noot: van de visitatiecommissies) steeds te volgen, maar wél dat de NVAO daar slechts op zorgvuldig gemotiveerde wijze van kan afwijken (voetnoot 2). De externe beoordeling moet volgens het structuurdecreet immers de basis vormen van het beslissingsproces in de schoot van de NVAO. Een afwijking ervan moet steunen op grondige redenen, die duidelijk kenbaar worden gemaakt."

In de voetnoot geeft de NVAO een juridisch argument voor haar stelling: "Zowel de Vlaams-Belgische als de Nederlandse rechtsorde erkennen het principe dat een bestuursorgaan kan afwijken van een verplicht in te winnen advies (anders zou het bestuursorgaan machteloos staan ten aanzien van een mogelijk onzorgvuldig advies). Indien het bestuursorgaan een beslissing neemt die afwijkt van het advies, wordt dit met de redenen voor de afwijking in de motivering vermeld. De motivering mag niet beperkt blijven tot een louter tegenspreken van het advies, maar moet duidelijk maken waarom de overheid meent de argumenten waarop het advies steunt niet te kunnen volgen."

De universiteiten zijn er altijd van uit gegaan dat de NVAO de conclusies van de visitatiecommissie bevestigt. Het argument van de NVAO dat ze moet kunnen optreden in het geval van onzorgvuldige adviezen van visitatiecommissies lijkt gewettigd, maar de conclusie die eruit wordt getrokken dient gecorrigeerd: de NVAO hoeft zich niet *in de plaats te stellen* van de visitatiecommissie. Het betreft daarenboven geen ‘advies’ dan wel de ‘grond voor beoordeling’. Die situatie is tenslotte reeds geregeld in artikel 101 van het voorontwerp van basisdecreet.

Artikel 100 zou daarom zo kunnen geherformuleerd worden dat de NVAO ofwel het oordeel van de visitatiecommissie aanvaardt ofwel de beoordeling terugstuurt naar de instelling voor een nieuwe of aanvullende externe beoordeling. Zoals *infra* gesteld moet de organisatie die de visitatie organiseerde op haar kosten de procedure geheel of gedeeltelijk over te doen.

9.- Aanbeveling

De onderlinge verhoudingen binnen de kwaliteitszorgprocedures dient herzien.

Daarbij moet de klemtoon liggen op de zelf-evaluatie en de rol van de visitatiecommissies. De verbeterfunctie dient volop onderkend.

Aan de NVAO dient daarbij slechts een meta-evaluatie te worden toegekend.

Daarenboven dringen zich alvast twee vereenvoudigingen op:

a) Accreditatie kan zich eerder richten naar ‘studiegebieden’ “categorieën (sic) waarin opleidingen zijn samengebracht” (art. 2, 33° van het voorontwerp van Basisdecreet), - eerder dan naar individuele opleidingen of naar een gesuggereerde instellingsaccreditatie.

Zulk een benadering strookt met het gestelde in art. 10 van het Verdrag dd. 3 september 2003 tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs, dat met name de taak van het NVAO toespitst op ‘opleiding of groep van opleidingen’.

Tevens spoort deze vereenvoudiging met de reeds voormelde Nederlandse ‘Wetgevingsnotitie’ dat onomwonden opteert voor ‘accreditatie op domeinniveau’. De notitie stipuleert: “In deze benadering kan accreditatie op domeinniveau fungeren als voorwaarde voor degree awarding power voor het desbetreffende domein. Dit betekent dat de instelling moet kunnen aangeven dat de kwaliteit van in principe al het onderwijsaanbod in een domein (bachelor-programma’s, masterprogramma’s, postinitieel, subdegree, Engelstalig etc.) adequaat wordt gewaarborgd.”

b) Vervolgens hoeft zelfs geen visitatieprocedure/accreditatie indien een opleiding/domein reeds afdoende geloofwaardig gescreend en beoordeeld werd door een daartoe erkende internationale Agency. Zulks geldt i.h.b. voor bepaalde domeinen of subdisciplines (managementopleidingen; diergeneeskunde; tropische geneeskunde).

C. OMTRENT DE ERKENNINGSCOMMISSIE EN HET NOODZAKELIJKHEIDSPRINCIPE VAN DE LEGISTIEK

10.- Ter begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen werd bij decreet een *Erkenningscommissie* opgericht. Een zorgvuldige lectuur van de oorspronkelijke opdrachten van deze commissie en de bijgestelde in het voorontwerp Basisdecreet doen evenwel vragen rijzen over de positie en het toekomstig nut van de Erkenningscommissie.

Oorspronkelijk werden vier opdrachten geformuleerd:

- macrodoelmatigheidstoets voor nieuwe opleidingen
- advies aan de Vlaamse regering m.b.t. tijdelijke erkenningen na een negatief oordeel van het accreditatieorgaan
- advies aan de Vlaamse regering met betrekking tot de omvormingslijsten van het oude naar het nieuwe stelsel
- advies aan de Vlaamse regering m.b.t. de kalender van de overgangsaccrediteringen.

In bijkomende orde worden als opdrachten nog geformuleerd:

- de bekrachtiging van de visitatiecommissies;
- de voortgangstoets m.b.t.. de academisering van de oorspronkelijke opleidingen van 2 cycli in de hogescholen;
- andere taken die de Vlaamse regering haar toevertrouwt.

De Erkenningscommissie oefent haar opdrachten uit ten aanzien van zowel de ambtshalve als de niet-ambtshalve geregistreerde instellingen.

Onmiddellijk kan worden gesteld dat de derde bijkomende opdracht zonder meer vragen oproept t.a.v. het legaliteitsbeginsel en dus best wordt geschrapt. Waar nodig beschikt de Vlaamse regering nog over haar administratie om dossiers voor te bereiden.

Bevestigt de Erkenningscommissie zoals ze is omschreven in haar opdrachten de wezenlijke keuze van de Vlaamse overheid voor een gewijzigd stelsel van hoger onderwijs en van kwaliteitskeurmerk ?

11.- Essentieel in het nieuwe stelsel behoort de autonomie van de instellingen te staan; zij worden onderworpen aan een systematische kwaliteitszorg met inbegrip van een steeds nadrukkelijker internationale toets. Wordt dit uitgangspunt afdoende geëerbiedigd ?

Voor wat de *ambtshalve geregistreerde instellingen* betreft kan de vraag worden gesteld of de Erkenningscommissie nog een relevante functie draagt naar de toekomst. Immers, als begeleidende instantie voor het omvormingsproces is haar opdracht vervuld: de omvormingslijsten werden goedgekeurd en de kalender van het implementeren van de overgangsaccrediteringen moet nu zowat zijn vastgesteld.

Staan de andere taken in zekere mate niet haaks op het stelsel van kwaliteitsbewaking, zoals door het voorontwerp van Basisdecreet en door de eerdere regelgeving tot stand gebracht ?

Het moge worden herhaald dat ook door het accrediteringsorgaan wordt beklemtoond dat het verbetertraject centraal zou behoren te staan.

Is de voortgangstoets met betrekking tot de academisering van de vroegere 2-cycli-opleidingen niet overbodig? Is er nog een reden voorhanden waarom de Vlaamse regering via de Erkenningscommissie nog als voogd zou gaan optreden bij dit proces? De spelregels hieromtrent (doelen, perspectief) zijn immers helder vastgelegd. Het is nu aan de autonomie van de instellingen om deze opdracht waar te maken. In het kader van *visitatie en accreditatie* zal worden beoordeeld in welke mate deze omvorming de vooropgestelde kwaliteitswaarborgen haalt. Daar ligt de toetssteen, welke de behoefte aan een bevoogdende overheid in vraag stelt.

Het bekrachtigen van de visitatiecommissie is eveneens overbodig en betuttelend. Immers: als de visitatiecommissies niet volgens vastgelegde deugdelijkheidseisen zijn samengesteld (of gewerkt hebben) dat moet de meta-evaluatie door het accrediteringsorgaan hieraan de passende consequenties verbinden. Deze vorm van kwaliteitsborging *ex ante* in hoofde van de overheid is overbodig als men een duidelijke keuze maakt op het vlak van de structuur van het stelsel HO.

Naar analogie moet men de niet-verlening van de accreditering ernstig nemen en niet kortsluiten via de Vlaamse overheid middels tijdelijke erkenningen. Bij niet-verlening van de accreditatie op grond van onvoldoende kwaliteitswaarborgen moet structureel worden voorzien dat een instelling de kans krijgt om maatregelen voor te stellen die binnen een zeer redelijke termijn van 2 jaar reële perspectieven op kwaliteitsverbetering bieden. Het is in wezen de visitatiecommissie die moet afwegen of haar bezwaren kunnen worden opgevangen met de voorgestelde maatregelen. Na het verstrijken van de verbeterijd volgt dan automatisch een nieuwe kwaliteitsdoorlichting. In uitzonderlijke gevallen, – met name wanneer een instelling op minstens vier van de zes onderwerpen van het algemene kwaliteitskader van de accreditering een manifest onvoldoende haalt, - kan worden overwogen geen verbeteringstraject toe te staan.

In het geval de accreditering niet wordt verleend omwille van onregelmatigheden bij de samenstelling of de werking van de visitatiecommissie is het duidelijk dat de organisatie die de visitatiecommissie organiseert op haar kosten de procedure moet overdoen, dan wel dat in dit geval zelfs de NVAO het initiatief zou nemen op kosten van de falende organisatie. Op dat ogenblik ligt het kwaliteitsprobleem immers niet bij de instellingen.

Lijkt het derhalve niet logischer, eenvoudiger en consequenter – maar dit heeft verregaande gevolgen voor verdere artikelen uit het voorontwerp Basisdecreet – om de beroepsregeling bij de Vlaamse regering af te schaffen en te voorzien in een recht om een *verbetertraject* voor te stellen. Instellingen, die (voor een opleiding) op te veel aspecten onvoldoende scores zullen wellicht geen significante cultuuromslag kunnen realiseren in 2 jaar of irrealistische verbetertrajecten voorleggen, moeten evenwel de consequenties van het kwaliteitsstelsel aanvaarden.

Een nog meer internationaal accrediteringsorgaan dan de NVAO zou desgevallend de laatste en bindende ‘*second opinion*’ kunnen aanleveren.

12.- Aanbeveling:

Er zijn redenen voorhanden om de huidige rol van de Erkenningscommissie te herzien.

D. 'MACRODOELMATIGHEID': WIE BEOORDEELT WAT ?

13.- Tenslotte is er de zogenaamde *macrodoelmatigheidstoets* voor nieuwe opleidingen.

Deze toets kan om meerdere redenen als overbodig worden beschouwd. De kern van het verhaal bij het opstarten van nieuwe opleidingen gaat immers over het waarborgen van voldoende generieke kwaliteitswaarborgen om het gestelde opleidingsdoel te realiseren. Het accreditatieorgaan voert deze analyse uit en dat moet volstaan. De afweging met betrekking tot de macrodoelmatigheid focust *de facto* enkel op arbeidsmarktgegevens en dan nog – zoals een kleine verkenning van voorgelegde dossiers aantoont – op basis van een zeer oppervlakkig onderzoek.

Uit de ervaringen met de macrodoelmatigheidsdossiers voor de schakel- en masterprogramma's Verpleegkunde en vroedkunde, Sociaal werk, en Toerisme, is duidelijk gebleken dat zowel de aanvragen, de adviezen van VLIR en VLHORA, als de adviezen van de Erkenningscommissie zelf, zich bijna uitsluitend concentreren op:

- onderwijsorganisatorische aspecten ;
- spreidingsgegevens;
- arbeidsmarktgegevens (soms herberekend door de Erkenningscommissie);
- financiële garanties;
- opmerkingen ingegeven door beroepsorganisaties.

Bij wijze van illustratie het (grotendeels letterlijk terugkerende) volledige oordeel van de Erkenningscommissie m.b.t. een dossier:

OORDEEL OVER DE MACRODOELMATIGHEID

De Erkenningscommissie meent dat de voorgestelde opleiding beantwoordt aan een in voldoende mate aangetoonde maatschappelijke behoefte, die zich onder meer uit door een voldoende vraag op de arbeidsmarkt.

Het voor deze opleiding waarschijnlijke aantal studenten is, in de context van de spreiding van het aanbod, voldoende om het aanbieden van deze opleiding te verantwoorden.

De voorgestelde organisatiemodaliteiten zijn er op gericht ook het doelpubliek van volwassen werkstudenten te kunnen bereiken door een deeltijds studietraject en aangepaste werkvormen aan te bieden.

De Erkenningscommissie meent over voldoende argumenten te beschikken om aan te bevelen om deze opleiding onder te brengen in het studiegebied XXXXXX.

De betrokken instellingen van de associatie hebben derhalve de formele bevoegdheid om de opleiding aan te bieden.

Wat wezenlijk telt zijn de aanwezige garanties voor een kwaliteitsvolle opleiding. Zoals gezegd wordt dat getoetst door het accrediteringsorgaan. In welke mate dit aansluit op de *arbeidsmarkt* maakt deel uit van het zelfevaluatie-rapport en de visitatie-accreditatie. Op dat ogenblik moet dat punt worden getoetst. In het voortraject mag er van worden uitgegaan dat instellingen zelf een behoeften- en kosten/batenanalyse hebben opgezet en zorgvuldig

omspringen met de beperkte middelen uit hun gesloten enveloppe. Het komt de instellingen toe nauwgezet contacten met de arbeidsmarkt te onderhouden (zeker in de sector van de professionele opleidingen), - ofschoon dient toegegeven dat de instellingen terzake somtijds falen.

Gesuggereerd zou kunnen worden dat de hogescholen en universiteiten dienen aan te tonen dat de contacten met de arbeidsmarkt zorgvuldig is opgenomen bij wege van een inspannings

14.- Hoeft de overheid dit onderzoek (eveneens) naar zich toe te trekken, - benevens de vraag of de overheid zich in het nieuwe stelsel met dergelijke doelmatigheidsvragen moet inlaten? Dat kan verantwoord lijken ten aanzien van sectoren waarin de overheid zelf feitelijk de markt controleert of toch sterk kan sturen (bv. voor bepaalde aspecten van onderwijs en welzijn). Onderzoek wees overigens op de beperkingen van voorspellingen inzake de toekomstige arbeidsmarkt.

Tenslotte moet principieel worden gesteld dat het afzonderen van de (economische) doelmatigheidsanalyse als arbeidsmarktanalyse voorbijgaat aan vormen van culturele en sociale doelmatigheid. Juist om zulke verenging te vermijden moet een globale afweging van de doelmatigheid op meerdere terreinen door de instellingen zelf worden gemaakt en worden getoetst binnen een globale kwaliteitscontrole, c.q. toets nieuwe opleidingen.

Voor wat de houding ten aanzien van de *niet-ambtshalve geregistreeerde instellingen* betreft zou gebeurlijk een meer genuanceerd standpunt kunnen worden ingenomen. Vermits het hier vaak gaat om instellingen die niet geheel werken volgende in Vlaanderen gebruikelijke wijze, zou in dit geval wel een toets van een Erkenningscommissie nuttig kunnen zijn alvorens in het *Hoger Onderwijsregister* te worden opgenomen.

Tevens kan in dit geval de Erkenningscommissie bewaken dat deze niet-ambtshalve geregistreeerde instellingen blijven beantwoorden aan de formele voorwaarden van kwaliteitsbewaking en accreditatie, die dan de opname in het Hoger Onderwijsregister moet vooronderstellen. Zoniet moet schrapping worden aanbevolen.

15.- Aanbeveling:

Er zijn argumenten voorhanden om de macrodoelmatigheidsanalyse, alvast voor de ambtshalve geregistreeerde instellingen, af te schaffen.

III. BIJZONDER DEEL

TEKST VOORSTELLEN VOOR WIJZIGING AAN HET VOORONTWERP BASISDECREET : ‘Met het oog op minder planlast en meer regelgevingszorgvuldigheid’

TITEL I. – ALGEMENE BEPALINGEN

HOOFDSTUK II. - TOEPASSINGSGEBIED

Art. 8, 2de lid, 2de zin: Te schrappen: de woorden “**bij reglement**”. *Het gaat eerder om te nemen beslissingen die niet noodzakelijkerwijze in een reglement moeten worden uitgewerkt (met artikels, en wijzigingsmogelijkheden aan het reglement, enz...)*

Art. 15, 4°: Te wijzigen als volgt: “**afstemming of harmonisatie van de rechtspositieregelingen van het personeel**”. *Het onderling afstemmen van de tientallen interne reglementen inzake het personeelsbeleid is een immense klus, waarvan de voorspelling is dat ze nooit tot ieders tevredenheid zal kunnen worden geklaard; overigens is de term “interne reglementen inzake personeelsbeleid” onnauwkeurig, het gaat in werkelijkheid om de rechtspositieregelingen van het personeel*

Art. 15, 5°: Te vervangen: de woorden “**het opstellen en uitvoeren van een meerjarenplan voor**” door “**het ontwikkelen van een gemeenschappelijk beleid inzake**”. *De term “meerjarenplan” (Sovjet-periode is trouwens lang voorbij!) is op zich te vaag, want er wordt geen tijdshorizont aangegeven. Gevolg zal wellicht zijn dat men pro forma en nogal kunstmatig tijdshorizonten gaat invoeren. De essentie is dat er een gemeenschappelijk beleid ontwikkeld wordt inzake de opgesomde materies.*

Art. 15, 6°: Idem als bij art. 15, 5°.

Art. 15, 8°: Idem als bij art. 15, 5° en 6°.

Art. 16, 3°: Te vervangen: de woorden “**de algemene en minimale regelen betreffende het beleid**” door “**afstemming of harmonisatie van de regels inzake de aangelegenheden...**”. *De termen “algemene en minimale regelen” zijn te vaag en overigens dienden de instellingen reeds regels te hebben in uitvoering van de artikelen 169ter en 215bis. Vermeden moet worden dat de associatie wordt beschouwd als een bijkomend niveau voor afzonderlijke regelgeving. Beter ware dus te voorzien dat de associatie overgaat tot onderlinge afstemming of harmonisatie van de regels.*

Art. 16, 3°, (d): Meerdere bepalingen van artikel 16, 3° behoren eerder thuis in een memorie van toelichting en niet in de wettelijke norm zelf. Bijvoorbeeld zou artikel 16, 3°, d rustig kunnen worden geschrapt. *Hoe kunnen immers in een reglement “de algemene en minimale regelen inzake de beleidslijnen inzake de sensibilisering van onderzoekers” vastgelegd worden. Overigens is het een maatregel van goed bestuur in hoofde van de instellingen om hier wel aandacht aan te besteden, maar men lost dit niet op door in een artikel van een decreet in te schrijven dat in een reglement van de associatie moet aangegeven worden wat de beleidslijnen terzake zijn.*

Art. 16, 4°: Te vervangen: de woorden “**de algemene en minimale regelen inzake de samenwerking van instellingen met derden op grond van**” door “**de afstemming of harmonisatie van de regels inzake**”

Art. 16, 5°: Te wijzigen als volgt: “De associatie **kan** tevens in het reglement bepalen....”. *De basisregel is immers al in artikel 195, 5° vastgelegd (beperking van het type van rechtspersonen waaraan de instellingen kunnen deelnemen); wanneer het enkel om richtlijnen inzake de opportuniteit van het deelnemen gaat, kan dit enkel indien de associatie richtlijnen aan de instellingen kan geven; welnu, niet in alle associaties is dit noodzakelijkerwijze het geval; vandaar het voorstel om dit facultatief te maken.*

Art. 16, 6°: Te schrappen. *Dit is namelijk overbodig en bovendien onduidelijk: conflicten met wie? tussen de instellingen onderling? dan kan dat binnen de organen van de associatie op meer algemene wijze beslecht worden – met personeelsleden? dan zullen de associaties doorgaans niet bevoegd zijn (er bestaat geen hiërarchische band tussen de associaties en de personeelsleden van de instellingen) – met derden? maar dan ziet men niet goed in hoe dit reglement tegenstelbaar aan derden wordt.*

Art.17: Te schrappen. *Dit moet immers reeds in uitvoering van andere bepalingen gebeuren, met name in het kader van de decretale rechtspositieregelingen.*

Art. 18: Te schrappen. *Het gaat om een loutere ordetermin die overigens al verstreken zal zijn bij de goedkeuring van het basisdecreet.*

Art. 21: Te schrappen. *Hoe kan de associatie dit immers ten aanzien van de instellingen verzekeren? Wanneer het om het niveau van de associatie zelf gaat dan is dit al in titel 4 van onderhavig ontwerpdecreet geregeld.*

Art. 23, 2de lid: Er wordt voorgesteld om in de memorie van toelichting volgende passage op te nemen: “*Het is echter niet de bedoeling dat de planlast opnieuw toeneemt en dat er te gedetailleerd wordt vastgelegd wat in het jaarverslag moet staan. Het uitgangspunt is dat de rapportering zoveel als mogelijk gebeurt parallel aan de voorschriften die gelden voor de instellingen.*”

HOOFDSTUK IV. - INSTITUTIONELE BEPALINGEN

Art. 32, 1°: De werkgroep is van oordeel dat het niet aan de overheid is om te beslissen over de relevantie in dit kader. Op deze wijze eigent de overheid zich bevoegdheden van de instellingen toe. In dit kader wordt verwezen naar artikel 112 § 3 waarin de erkenningscommissie oordeelt over de macrodoelmatigheid. Het is niet aan de overheid om te oordelen over het bestaande aanbod aan opleidingen, het aantal studenten, de te verwachten vraag, de maatschappelijke relevantie.

De erkenningscommissie heeft onmiskenbaar zijn nut gehad maar is nu irrelevant geworden, tenminste voor wat betreft de ambtshalve geregistreerde instellingen (artikel 110). Enkel voor de niet-ambtshalve geregistreerde instellingen kan zij haar rol blijven vervullen. (Zie hieromtrent algemene commentaar *supra*)

Art. 33, 3de lid: Is ongrondwettelijk en strijdig met het legaliteitsprincipe. Is een onterechte bevoegdheid van de erkenningscommissie.

Art. 35, 1ste lid: Vragen worden gesteld over het feit dat het accreditatieorgaan zelf zijn regels kan opstellen die op het ogenblik van hun toepassing niet bekritiseerbaar zijn in het parlement.

Art. 35, 2de lid: De “gemeenschappelijke grond” is verre van duidelijk en neemt daarenboven niet weg dat er steeds bescherming is door de Belgische rechtsregels.

Art. 35, 3de lid: Te wijzigen in: “**Het reglement heeft rechtskracht vanaf de bekrachtiging ervan door de regering**”. Zoniet kan er een reusachtig probleem van rechtszekerheid rijzen.

Art. 36, § 1, 2de lid: Te vervangen door: “**De accreditatiebesluiten worden op een door de Vlaamse regering vast te stellen wijze publiek gemaakt**”.

Art. 36, § 2: *In de memorie van toelichting moet verduidelijkt worden of het wel de bedoeling is dat de beroepsprocedure mogelijk is tegen de reglementen van het accreditatieorgaan, dan wel dat bedoelde beroepsprocedure deel uitmaakt van deze reglementen.*

Art. 37, 2de en 3de lid: Te wijzigen in: “De in het eerste lid bedoelde documenten worden in goede, geordende en toegankelijke staat bewaard voor een periode van ten minste acht jaar, **hetzij digitaal, hetzij op microfiche, film of papier**”.

Art. 39, 1°, g): *In de memorie van toelichting dient verduidelijkt te worden welke de relevantie is van de uitsluiting van de personeelsleden van universitaire ziekenhuizen indien die zijn opgericht onder de vorm van een Vlaamse openbare instelling.*

Art. 43, §1, 1ste lid: Te vervangen: het woord “**oorspronkelijk**” door “**gelijkwaardig**”. Zoniet plaatst men de instelling voor een onmogelijke opdracht. Het oorspronkelijk ambt kan bijvoorbeeld inmiddels zijn opgeheven.

TITEL II. – ORGANISATIE VAN HET HOGER ONDERWIJS

HOOFDSTUK II. - ACCREDITATIE, PROGRAMMATIE EN REGISTRATIE VAN NIEUWE OPLEIDINGEN

Art. 96, § 2, 2de lid: Te schrappen. *De stichtingen vermeld in artikel 96 beschikken immers zelf over een decretale rechtspositie en behoeven geen band van onderschikking ten aanzien van de universiteiten.*

Art. 96, § 4: Te schrappen. *Over deze aangelegenheid dient eerst breed en fundamenteel overleg te gebeuren. Dit dient het voorwerp uit te maken van een afzonderlijk decreet.*

Art. 97, §1: Te vervangen door: **“Het evaluatieorgaan maakt het dossier met betrekking tot de voorwaarden die bij of krachtens het decreet dienen te worden vervuld over aan de instelling die het op zijn beurt overmaakt aan het accreditatieorgaan. De Vlaamse regering kan nadere regels bepalen met betrekking tot de vorm en de inhoud van het dossier”**. *Zodoende wordt vermeden dat het accreditatieorgaan zelf optreedt als wetgever.*

In de algemene opmerkingen supra werd de vraag opgeworpen naar de taak van de NVAO. Gesteld wordt dat de accreditatie een meta-evaluatie moet zijn en dat het accreditatieorgaan zich dan ook niet in de plaats mag stellen van de visitatiecommissies. In de memorie van toelichting dient verduidelijkt te worden dat de evaluatie door het evaluatieorgaan de kern uitmaakt van de ganse procedure voor de toekenning van het kwaliteitskeurmerk.

Art. 97, § 2, 1ste lid: Te wijzigen als volgt: **“Het dossier omvat een gepubliceerde externe beoordeling van de opleiding en de stukken die toelaten om na te gaan dat de externe beoordeling op een deugdelijke wijze tot stand gekomen is”**. *In een uitvoeringsbesluit dient nadien te worden bepaald welke stukken dienen te worden opgenomen. De Vlaamse regering bepaalt welke stukken in het dossier worden opgenomen.*

Art. 97, § 2, 3de lid, 1°: In dit artikel dient een verwijzing te worden opgenomen naar artikel 197 omtrent de samenstelling van de visitatiecommissie.

Art. 97, § 2, 3de lid, 2°: Te wijzigen: de eerste zin in: **“ De visitatiecommissie hanteert een door het accreditatieorgaan goedgekeurd protocol van kwaliteitszorg, opgesteld door een evaluatieorgaan”**. Te vervangen: de tweede zin door **“Het protocol is beperkt tot het verloop van het visitatieproces”**.

Art. 97, §2, 3de lid, 3°: Te vervangen: de eerste zin door **“Het evaluatieorgaan organiseert de werking van de visitatiecommissie”**.

Art. 97, § 4: Te vervangen door: **“De Vlaamse Interuniversitaire Raad en de Vlaamse Hogescholenraad treden op als erkend evaluatieorgaan voor de geregistreerde instellingen”**.

Art. 98, 2de lid, 3° : Te schrappen. *De overheid dient zich eerder met schroom uit te spreken over de maatschappelijke relevantie in dit kader, dit in het licht van de verantwoordelijkheden van de instellingen zelf. Het rendement van de opleiding kan worden*

gesitueerd in het kader van de komende rationalisatiemaatregelen. (Zie tevens algemene commentaar supra).

Art. 98, 2de lid, 5°: Te schrappen vermits het gestelde dient begrepen te worden onder “interne kwaliteitszorg” zoals vermeld in lid 2, 4°.

Art. 100, §1, 1ste lid: Te vervangen door: “**Indien het evaluatieorgaan volgens het accreditatieorgaan terecht heeft geoordeeld dat de generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden zijn verleent het accreditatieorgaan de accreditatie**”.

Art. 100, §2, 2de lid, 2de zin: Te vervangen: de woorden “**vervaltermijn**” door “**termijn**” en “**15 kalenderdagen**” door “**30 werkdagen**”.

Art. 100, §2, 2de lid, laatste zin: Te schrappen: zie artikel 103 § 1.

Art. 101, 1ste lid, 1ste zin: Te schrappen: het woord “**in redelijkheid**”.

Art. 101, 1ste lid, 1°: Te vervangen door: “**De visitatiecommissie wordt door het accreditatieorgaan gehoord**”.

Art. 101, 1ste lid, 2°, 1ste zin : Te herschrijven als volgt: “**Indien aan het voorafgaande niet wordt voldaan om te besluiten tot het al dan niet.....**”.

Art. 102, 1ste lid: Te wijzigen in: “**Indien de in (artikel 97, § 2) bedoelde gepubliceerde externe beoordeling negatief is ten aanzien van één of meerdere afstudeerrichting(en) en/of vestiging(en), kan het instellingsbestuur deze afstudeerrichting(en) en/of vestiging(en) uitdrukkelijk uit de accreditatieaanvraag uitsluiten.**”

Art.103, §1, 2de lid: Te worden toegevoegd: “**Indien in het jaar daaropvolgend nog geen besluit van het accreditatieorgaan wordt genomen dan geldt de accreditatie impliciet voor een nieuwe periode van acht academiejaren**”.

Art.104, §1, 2de zin: Te vervangen: het woord “**kalenderdagen**” door “**werkdagen**”.

Art.104, § 4, 2de zin: Te schrappen: de woorden “**realistisch en haalbaar**”.

Art.104, § 4, 2de lid: Te vervangen door: “**De Vlaamse regering beslist op advies van de erkenningscommissie**”. *Ingevolge de wet op de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen dient deze beslissing hoe dan ook uitdrukkelijk en afdoende gemotiveerd te zijn.*

Art.106, § 2, 1ste zin: Te vervangen: het woord “**kalenderdagen**” door “**werkdagen**”.

Art. 106, § 3: *In de memorie van toelichting dient verduidelijkt te worden dat het om een marginale toetsing gaat.*

Art. 107 § 1: Te vervangen door:

§1. De opleiding geniet van rechtswege een tijdelijke erkenning gedurende de behandeling van het beroep dat het instellingsbestuur bij de Vlaamse regering

overeenkomstig artikel 106 heeft ingesteld en gedurende de behandeling van een door het instellingsbestuur ingesteld jurisdictioneel beroep tegen het accreditatiebesluit of tegen de beslissing van de Vlaamse regering.

§2. De tijdelijke erkenning van rechtswege geldt tot het einde van het academiejaar waarbinnen over de in § 1. bedoelde beroep definitief uitspraak werd gedaan.

§2 wordt als gevolg van de gewijzigde tekst henummerd in §3.

Art.108, 1ste lid, 1ste zin: Te wijzigen door: “**Het accreditatieorgaan kan de accreditatie door een ander gelijkwaardig erkend accreditatieorgaan verlenen**”. Toevoegen van volgende zin: “**Deze accreditatie moet voldoen aan de criteria voorzien in het reglement bekrachtigd door de regering.**”

Art. 108, 3de en 4de lid: Te schrappen.

Artikel 110: Idealiter te vervangen als volgt: “**1 juni door 1 maart**”.

Ar. 110, § 2, 2°: Te schrappen mede in het licht van het gestelde in artikel 114 en 98.

Art. 114: *Voor de nieuwe opleidingen van de ambtshalve geregistreerde instellingen moet een macrodoelmatigheidstoets worden uitgevoerd. Dit moet echter niet voor de nieuwe opleidingen van de niet-ambtshalve geregistreerde instellingen. Dit werpt een schril licht op de ongelijke behandeling tussen beide. De decreetgever dient zich op voorhand uit te spreken over de relevantie van dit onderscheid.*

Art. 117, § 2, 2° : *Om wildgroei (ook een vorm van planlast !) tegen te gaan kan de decreetgever ingaan op de suggestie om in de lijst enkel op te nemen:*

- *opleidingen die rechtstreeks aansluiten*
- *opleidingen waarvoor er (binnen de instelling/associatie) een gestandaardiseerd schakel- of voorbereidingsprogramma bestaat*

Het specifieke profiel van de opleiding maakt immers ook deel uit van het contract.

HOOFDSTUK V. - STUDIEVOORTGANG

Art. 160: Door de werkgroep wordt, in het kader van artikel 160, een voorstel gedaan om het systeem van de zogenaamde “non credits” toe te passen op studenten met een functiebeperking. Artikel 157 van het basisdecreet biedt een uitweg voor studenten met een functiebeperking die anders nooit tot een diploma kunnen komen. Dit zoeken naar oplossingen is trouwens onder meer een opdracht die ingeschreven werd in artikel 75 van het structuurdecreet (d.d. 02.04.2003).

Artikel 75 luidt als volgt: *"De hogescholen en universiteiten nemen -gezamenlijk of individueel- maatregelen om de gelijkheid van kansen te waarborgen en de toegankelijkheid van het hoger onderwijs in materiële en immateriële zin voor de studenten met een handicap of chronische ziekte en voor studenten uit minder vertegenwoordigde groepen te garanderen."*

Het voorontwerp van basisdecreet biedt vanaf 2005-2006 nieuwe mogelijkheden:

Ten eerste (artikel 137): studenten kunnen kiezen voor flexibele trajecten bv. creditcontracten (studenten die bv. nooit het diploma kunnen behalen omdat ze cruciale competenties zullen missen, kunnen zich wel inschrijven voor een creditcontract) of examencontracten (student die bv. niet de lesactiviteiten kunnen volgen, schrijven zich enkel in voor het afleggen van examens om het diploma of een creditattest te behalen). Dit is een uitweg die geen gevolgen heeft voor het niet behalen van een credit. De competentie van de student wordt afgeleid door het aantal behaalde credits.

Ten tweede (artikel 138 § 2, 2° en artikel 157 § 1, 2°): studenten kunnen zich inschrijven voor een geïndividualiseerd traject (d.w.z. een traject dat kan afwijken op vlak van studieomvang, deliberatie en studievoortgangbewaking t.o.v. modelcontract). Ze kunnen een diploma behalen als de examencommissie van oordeel is dat de doelstellingen van het opleidingsprogramma globaal verwezenlijkt zijn. Bv. een student die zich inschrijft voor de opleiding *“bachelor in het onderwijs: lager onderwijs en de competentie zwemmen”* niet kan bereiken wegens een ernstige functiebeperking kan op basis van een geïndividualiseerd traject toch globaal slagen.

Het voorstel beperkt er zich toe om zulk een zienswijze te expliciteren in de memorie van toelichting als wettige interpretatie van de desbetreffende artikelen.

Art. 165: Te vervangen door: **“De associatie legt de nadere regelen in verband met de uitvoering van deze sectie vast”**. *In de memorie van toelichting dient te worden bepaald welke methodieken van toepassing zijn voor welbepaalde groepen aanvragers.*

Art. 169: Te schrappen. *De kwaliteitsborging van gelijk welke activiteit van de instellingen is immers al op tal van andere plaatsen zeer gedetailleerd geregeld (in het kader van de besluitvormingsprocedure welke gebeurt tijdens de accreditatieprocedure of in het kader van de meta-evaluatie). Nog eens een bijkomend systeem voorzien doet de planlast alleen maar toenemen zonder dat daardoor de kwaliteit toeneemt. (overigens is de derde zin overbodig : aangezien het om een bestuursdocument gaat is het krachtens het decreet op de openbaarheid van bestuur al openbaar.)*

Art. 170: Toe te voegen na de eerste zin: “ **Daarnaast bepaalt het instellingsbestuur de voorwaarden waaronder de instelling vrijstelling verleent voor een deel van een opleidingsonderdeel dat werd afgelegd in de eigen instelling, overeenkomstig het bepaalde in artikel 184, 1° ter, e van dit decreet**”. *In principe is een credit verworven voor elk opleidingsonderdeel waarvoor een 10 werd behaald. Voor delen van opleidingsonderdelen behaald binnen de instelling is thans niets voorzien. Studenten die slaagden voor delen van opleidingsonderdelen aan een andere instelling voor hoger onderwijs, kunnen vrijstellingen bekomen voor die delen op grond van EVC/EVK regeling. Studenten van de eigen instelling kunnen dit niet, tenzij artikel 184, 1° ter, e op die wijze wordt geïnterpreteerd. Een expliciete bevestiging is echter nodig door bovenstaande bij te voegen. Zoniet zou er een ongelijke regeling bestaan tussen eigen studenten en binnenkomende studenten.*

Art. 177: Te schrappen. *Dit dient immers opgenomen te worden in het jaarverslag.*

HOOFDSTUK VII. - HET ONDERWIJS-EN EXAMENREGLEMENT

Art. 184, 9°: Te schrappen (*zie art. 195 inzake taalregeling*).

Art. 195, § 6 : Te schrappen. *Dit kan als onderdeel in jaarverslag worden opgenomen. Om redenen van efficiëntie zou er best maar één jaarverslag “over alles” zijn (en geen gefragmenteerde jaarlijkse verslagen over allerlei thema’s. Omwille van het politiek belang kan dit item in de memorie van toelichting onder het artikel betreffende “het jaarverslag” worden opgenomen.*

Art. 196, 2°, laatste zin: Te vervangen door “ **Dit rapport wordt gepubliceerd**”.

Art. 197, § 4, 2de lid, 2de en 3de zin: Te herschrijven als volgt: “**De visitatiecommissies worden samengesteld op basis van representativiteit, deskundigheid en onafhankelijkheid**”. *Opgemerkt wordt dat de visitatiecommissies op representatieve wijze moeten worden vastgesteld met onafhankelijke en deskundige leden.*

HOOFDSTUK XV. – OVERGANGSMAATREGELEN

Art. 208, § 3: De paragraaf inzake de voortgangstoets wordt geschrapt (zie algemene commentaar). *Indien deze procedure toch noodzakelijk wordt geacht dan klopt de timing niet en bovendien vereist het legaliteitsbeginsel dat de methodologie en de criteria van de voortgangstoets in het decreet worden vastgelegd.*

TITEL III. – RECHTSPOSITIE VAN DE STUDENT

HOOFDSTUK I. - AARD VAN DE RECHTSPOSITIE

Art. 237 § 1: Te vervangen: het woord “**toetredingsovereenkomst**” door het woord “**overeenkomst**”. *Het gaat niet om een toetredingsovereenkomst in strikt juridische zin. Zie in dit kader artikel 289, 1° waarin wordt verwezen naar de beraadslaging o.m. over de onderwijs- en examenregeling, welke bestanddelen vormen van het contract, en artikel 290 §2 waarin wordt verwezen naar de collectieve onderhandeling.*

Bijkomend zou ook het begrip ‘inschrijving’ gedefinieerd moeten worden. Voorgesteld wordt om dit als volgt te definiëren: “ formele wilsbeslissing waardoor de student te kennen geeft een bepaalde opleiding of opleidingsonderdeel te willen volgen. De student schrijft zich in voor een periode van maximaal één academiejaar”.

Art. 237 § 2, 2° b: Te schrappen. *Dit is overbodig gelet op de vele verplichte vermeldingen in de onderwijs- en examenregeling.*

Art. 238: Te vervangen: het woord “**openbare dienst**” door **bestuursinstantie**”. *‘Bestuursinstantie’ is te verkiezen boven ‘openbare dienst’.*

HOOFDSTUK II. - ALGEMENE BEGINSELEN

Art. 243, lid 2, 1°: Te vervangen door: “ **Deze geschillen kunnen onder meer verband houden met de toepassing van de onderwijs- en examenregeling en/of de rechtspositieregeling van de student**”. *In de veronderstelling van voorgaande wijziging kan artikel 243, 2° worden geschrapt.*

Dit is reeds vervat in de klachtenregeling voorzien in andere reglementen inzake onderwijs-en examenregeling.

Art. 245: Te vervangen: de woorden “**één of meer studenten**” door “**studenten**”. *De decreetgever zou dit artikel in de Memorie van Toelichting grondig moeten verduidelijken. Zo zouden bv. de rechtshandelingen uit het hoger onderwijs die door de decreetgever bedoeld worden, geconcretiseerd kunnen worden.*

HOOFDSTUK III.- RECHTSBESCHERMING BIJ STUDIEVOORTGANGSBESLISSINGEN

Art. 246: Te vervangen door: “**De instelling neemt een beslissing binnen een termijn van twintig kalenderdagen**”. *De werkgroep meent dat, met het oog op een zo onberispelijk mogelijke afwikkeling van de rechtsgang, twintig kalenderdagen moeten worden voorzien. Het is in ieders belang dat materiële vergissingen ook effectief rechtgezet worden met een snelle en gemakkelijke procedure. Materiële vergissingen die in het voordeel van de student rechtgezet moeten worden, worden ook gemakkelijker opgemerkt dan andere, zodat de langere termijn eigenlijk meestal in het voordeel van de student speelt.*

Afdeling 2: Titel te vervangen door “**Intern beroep**”.

Art. 247: Te vervangen: de woorden “**schending van het recht**” door “**onwettigheid**”. Toe te voegen: na het woord “vormen”, de woorden “**en vervaltermijnen**”. Het overige artikel dient te worden geschrapt. *De instellingen van hoger onderwijs moeten de vrijheid hebben om zelf een interne beroepsprocedure uit te werken. Tot op heden werkte dit naar ieders tevredenheid. De rest van het artikel kan dus geschrapt worden.*

Art. 248: In het licht van hetgeen hierboven werd gesteld, te schrappen.

Art. 249: De tekst van artikel 249 kan behouden blijven. *De werkgroep wijdde een bespreking aan de wijze waarop de Raad als rechtscollege optreedt. De Raad treedt op als administratief rechtscollege zodat de Raad van State gebeurlijk als Cassatierechter kan optreden.*

Art. 255, 1°: Bij te voegen: het woord “**wettelijke**” vóór de woorden “decretaire en reglementaire...”, vermits ook nationale en supranationale regels gelden, in het bijzonder met betrekking tot de toegang tot bepaalde beroepen (vb geneeskunde).

Art. 255, 2°: De woorden “de algemene administratieve beginselen” worden vervangen door “**de algemene beginselen van behoorlijk bestuur**”. *Met ‘algemene administratieve beginselen’ worden waarschijnlijk ‘de algemene beginselen van behoorlijk bestuur’ bedoeld.*

Art. 258, § 1, 1ste zin: Te vervangen: “**vijf kalenderdagen...**” door “**tien kalenderdagen die ingaat de dag na die van kennisname van de eindbeslissing van de interne procedure**”. *Tweede lid van § 1 is niet werkbaar (interpretatie ‘werkdag’?, termijn afhankelijk maken van het open zijn van de postdiensten?, interpretatie ‘postdiensten’?). Een termijn van tien kalenderdagen ondervangt dit probleem. Bij stilzitten van het bestuur heeft de student de mogelijkheid naar de burgerlijke rechtbank te gaan. De student kan het lang uitblijven van een beslissing van het bestuur ook als argument voor de Raad aanwenden. In de memorie van toelichting dient te worden gestipuleerd dat in dit kader de voorschriften van artikel 53 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing zijn: wanneer de vervaldag valt op een zaterdag, zondag of wettelijke feestdag dan wordt de termijn van rechtswege op de eerstvolgende werkdag verplaatst.*

Art. 273: Bij te voegen: na de woorden “laten bijstaan”, de woorden “**of vertegenwoordigen**” door een raadsman.

Art. 274: Te vervangen door: “**Ten aanzien van beroepen die in juli of augustus worden ingeschreven op het in artikel 261 bedoelde register, houdt de Raad rekening met de door het instellingsbestuur vastgelegde collectieve vakantieregeling voor het personeel. In dat geval verstrijkt de termijn waarbinnen er overeenkomstig artikel 256, 2° een nieuwe studievoortgangsbepaling genomen moet worden niet eerder dan op de dag na deze waarop voldoende personeelsleden aanwezig zijn om een examencommissie opnieuw op regelmatige wijze samen te stellen.**”

Dit is een voorstel om het grote probleem van de onderbezetting tijdens de zomervakantie in de instellingen van hoger onderwijs op een correcte manier te ondervangen.

In de schoot van de werkgroep is er een gedetailleerd schema uitgewerkt, waarbij enkel kan worden gewaardeerd dat deze ook exhaustief is opgenomen in de adviezen van de VLHORA bij het ontwerp van basisdecreet. Om redenen van auteursrechtelijke aard (weze het verwoord met milde ironie ...) wordt dit schema dus ook hier opgevoerd.

Problematisch tijdpad procedure beroep tegen beslissingen van de examencommissie voor studenten, instellingen en raad

Datum proclamatie	Art. II.12 Uiterste datum van vaststelling materiële vergissing ¹	Art. II.13 Uiterste datum waarop de student intern beroep kan instellen	Art.II.14 Versturen van antwoord op intern beroep		Art.II.24 Uiterste datum waarbinnen Beroep bij Raad voor Examenbetwistingen kan worden ingesteld (bij antwoord op 7 juli of binnen de 15 kalenderdagen nadat beroep werd ingesteld bij de interne beroepscommissie) ²
Donderdag 23 juni	4 juli ³	28 juni	7 juli ⁴	8 juli, uiterlijk 13 juli ⁵	13 juli ⁶
Vrijdag 24 juni	4 juli	29 juni	7 juli	8 juli, uiterlijk 14 juli	13 juli, uiterlijk 14 juli

¹ **Artikel II.12** van het Participatiedecreet stelt dat het studiecontract de procedure moet regelen bij **materiële vergissingen** die binnen een termijn van tien kalenderdagen worden vastgesteld. Artikel 98 van ons studiecontract 2004-2005 stelt dat de voorzitter in dit geval de examencommissie binnen vijftien kalenderdagen kan bijeen roepen in een bijzondere zitting. Zelfs indien de voorzitter ze binnen één werkdag bijeenroeft zitten we al in de collectieve vakantieperiode! Aangezien 8 juli een vrijdag is kan de Examencommissie ten vroegste op 11 juli opnieuw worden bijeen geroepen! Om de procedure voor de rechtzetting van materiële vergissingen “veilig” te laten verlopen is **maandag 27 juni de uiterste proclamatedatum!** Rekening houdend met de bepaling van bijlage 1 van het studiecontract 2004-2005 is dit dan ook de enige en tegelijkertijd de minst schadelijke datum voor proclamatie.

² **Artikel II.38:** uitspraak door Raad binnen 15 kalenderdagen na inschrijving beroep in register (art. II.27)!

³ Aangezien de 10de kalenderdag een zondag is

⁴ die opportuun wordt bevonden voor herdeliberatie, aangezien het de dag voor de collectieve sluiting is.

⁵ Toepassing van **artikel II. 14, in fine** Participatiedecreet, m.n. binnen een termijn van 15 kalenderdagen, die ingaat op de dag na deze waarop het beroep is ingesteld, zonder rekening te houden met de collectieve vakantieperiode.

⁶ Rekening houdend met het feit dat we het antwoord van de interne beroepscommissie versturen op 7 juli, de studenten ze ontvangen op 8 juli, waardoor men ten vroegste op 9 juli, uiterlijk tot 13 juli beroep kan instellen bij de Raad voor Examenbetwistingen

Maandag 27 juni	7 juli	4 juli ⁷	7 juli	12 juli, uiterlijk 19 juli	13 juli, uiterlijk 19 juli
Dinsdag 28 juni	8 juli	4 juli	7 juli	13 juli, uiterlijk 19 juli ⁸	13 juli, uiterlijk 19 juli
Woensdag 29 juni	11 juli ⁹	4 juli	7 juli	14 juli, uiterlijk 19 juli	13 juli, uiterlijk 19 juli
Donderdag 30 juni	11 juli	5 juli	7 juli	15 juli, uiterlijk 20 juli	13 juli, uiterlijk 20 juli

⁷ **Artikel II. 24 § 1, lid 2** stelt dat “indien de vijfde dag van de in het eerste lid bedoelde termijn een zaterdag, zondag of wettelijke feestdag is, wordt de termijn verlengd tot de eerstvolgende werkdag waarop de postdiensten open zijn. Dit betekent concreet bij ons dat bij proclamatie op 27 juni tot 4 i.p.v. tot 2 juli beroep kan worden ingesteld

⁸ **Art. II. 14, in fine** Participatiedecreet

⁹ 9 juli is een zaterdag, 10 juli is een zondag, dus verschuiven naar de eerstvolgende werkdag. Hieruit volgt dat alle deliberaties ten laatste op dinsdag 28 juni moeten plaatsvinden om niet binnen de collectieve vakantieperiode te vallen. Maar indien de klacht ook nog moet behandeld worden zitten we al wel in de collectieve vakantieperiode!!

HOOFDSTUK III: Afdeling 3 (artikel 249 – 277)

De raad voor betwistingen inzake voortgangsbepalingen

Men moet zich de vraag stellen i.v.m. de noodzaak en opportuniteit van het oprichten van een nieuw administratief rechtscollege inzake het examencontentieux.

Het bestaande rechtssysteem voorziet immers reeds een ruime toegang tot de rechter, hetzij de administratieve rechter, hetzij de burgerlijke rechter, in geval de belangen van de studenten geschaad zijn.

Uit een vergelijking blijkt alvast geen significant verschil wat betreft de timing van de procedure wat de raad van state betreft.

Via een steekproefsgewijze analyse zien we dat de schorsingszaken die werden ingeleid bij uiterst dringende noodzakelijkheid (een zgn. UDN) verreweg de meerderheid van de examenbetwistingen inhielden. D.w.z. dat de verzoekers doorgaans van deze mogelijkheid gebruik maken. Indien ze dat niet deden duurt de procedure natuurlijk veel langer.

Gemiddeld lagen er 10 tot 14 dagen tussen de datum van de beschikking waarop de rechtsdag werd bepaald en het schorsingsarrest.

De totale procedure duurde vaak veel langer, al snel 2 tot 3 jaar; maar daar staat tegenover dat in verreweg de meeste zaken, na het schorsingsarrest de examencommissie/klassenraad reeds stappen onderneemt die leiden tot een nieuwe (gunstige of ongunstige) examenbeslissing en er uiteindelijk nooit een arrest ten gronde komt omdat partijen geen belang meer hebben.

Slechts in uitzonderlijke omstandigheden kunnen redenen gevonden worden om een afzonderlijk rechtscollege op te richten. Ingeval van een deficit dient men zich eerder grondig te bezinnen over de bestaande procedures.

Overigens bieden de respectieve rechtsgangen voor de administratieve rechter en de burgerlijke rechter reeds tal van onvermoede mogelijkheden.

De rechtspraak met betrekking tot de bevoegde rechter is zopas herbevestigd. Zo gewenst wordt hieromtrent een afzonderlijke juridische nota ontworpen, welke gebeurlijk het blikveld uitbreidt naar het herdefiniëren van de rechtsprekende functie in onderwijsaangelegenheden (vb. in verband met personeelcontentieux door de rechtscolleges die terzake al bestaan).

Aanbeveling:

In het kader van een globaal herdenken van de rechtsprekende functie in onderwijsaangelegenheden, dient ook de relevantie van de raad voor betwistingen inzake voortgangsbepalingen opgeworpen.

Alleszins dient reeds na één jaar werking een objectieve screening te geschieden van de raad. Op korte termijn kunnen de leden van de raad uitgenodigd worden om de vereiste amenderingen aan dit voorontwerp van decreet in te dienen.

B. ALGEMENE LEGISTIEKE OPMERKINGEN

1. In het voorontwerp van basisdecreet wordt steeds gesproken over “internationaal” verdrag. Dit vormt een tautologie. Het woord “internationaal” wordt dan ook wordt geschrapt.
2. Met betrekking tot het woord “maand(en)” dient in de memorie van toelichting te worden gestipuleerd dat voor de toepassing hiervan wordt verwezen naar artikel 54 Gerechtelijk Wetboek.
3. De werkgroep merkt op dat er een manifest onevenwicht bestaat in de gebruikte termijnen (orde-en vervaltermijnen voor de instellingen enerzijds en de betrokken overheden (erkenningscommissie, NVAO, Vlaamse regering) anderzijds). Daarenboven blijken sommige termijnen onwerkbaar aangezien deze in vakantieperiodes vallen (zie vb artikel 112)

IV. VLIR/VLHORA-VISITATIEPROTOCOL

A. ALGEMEEN

Het *VLIR/VLHORA - visitatieprotocol* poogt om het zowel voor de instellingen als voor de accreditatiecommissie duidelijk te maken wat er verwacht wordt van het zelfevaluatie-rapport. De ijver tot formele duidelijkheid leidt nochtans tot een wanverhouding tussen de gevraagde inspanning en het beoogde doel. Het legt een administratieve last op de opleidingen die niet steeds verantwoord en materieel haalbaar blijkt.

Vergt het geen onevenredige administratieve last om al de gevraagde documenten en cijfers voor te leggen per opleiding (soms zelfs per opleidingsonderdeel) in de gevraagde vorm? Is afdoende nagegaan of wat men vraagt wel noodzakelijk is, of het uitvoerbaar is, of het doelmatig en afgewogen is?

Al deze kenmerken van goede regelgeving beklemtonen precies dat volledigheid en perfectie niet als het eerste doel van dit document kan worden omschreven. Telkens moet immers nagegaan worden of wat men vraagt, essentieel is voor de beoordeling van de opleiding.

Bovendien bevat het protocol veel meer dan een ‘vertaalslag’ van de N(V)AO-onderwerpen/facetten/criteria, en voegt het een ganse reeks extra vereisten toe. Dit blijkt zeer duidelijk wanneer men dit *protocol* legt naast dat van Nederlandse VBI's, zoals bijvoorbeeld de *Dutch Validation Council*.

B. TEKSTVOORSTELLEN

Hierna worden enkele detail-opmerkingen bij de tekst geformuleerd, zoals opgemaakt door Machteld Verbruggen. Op een gelijkaardige eerste versie werd op generlei wijze een antwoord geboden in de schoot van de VLHORA.

Facet 1.1.

Zelfevaluatie

- De algemene opleidingsdoelstellingen (beoogde eindkwalificaties van de afgestudeerden op opleidingsniveau) ~~en de genese ervan~~ **Niet relevant**
- Afstemming van de doelstellingen op de competenties van bachelor en master uit het decreet (art. 58)
- Aandacht voor de internationale dimensie in de opleidingsdoelstellingen
- ~~— Aandacht voor recente onderwijsontwikkelingen in binnen- en buitenland in de onderwijsvisie~~ **zinloze vereiste: welke ontwikkeling wordt gevolgd, waarom, waarom niet, niet elke ontwikkeling is relevant enz.**
- ~~— Aandacht voor competentiegericht leren (het geïntegreerd verwerven van kennis, vaardigheden, houdingen, gericht op een deskundig en waardenbewust functioneren in een maatschappelijke en beroepsmatige context) in de doelstellingen~~ **dringt een bepaald didactisch concept op, strijdig met de vrijheid van onderwijs**
- *Aandacht voor academische/beroeps/artistieke vaardigheden in de doelstellingen
- Bekendheid van de doelstellingen bij de studenten, de bij de opleiding betrokken personeelsleden en, in voorkomend geval, externe betrokkenen zoals directies van stagescholen en stagementoren
- ~~— Financiële en juridische randvoorwaarden van het onderwijsbeleid~~ **relatie met de doelstellingen van de opleiding?**

Facet 1.2

- ~~— Profilering van de opleiding ten opzichte van binnenlandse en/of buitenlandse opleidingen naar opleidingsdoelstellingen en (m.i.v. recente evoluties en nakende ontwikkelingen) in relatie tot de eigen visie op het beroep/de discipline~~ **veel te breed geformuleerd (ten opzichte van welke opleidingen?, alle?, welk buitenland?); overlapt met volgende vragen**
- * Afstemming van de doelstellingen op beroepsreglementering/regelgeving
- Afstemming van de doelstellingen op de wensen en behoeften van het beoogde beroepenveld
- Afstemming van de doelstellingen op de eisen die worden gesteld door (buitenlandse) vakgenoten
- ~~— Genese van de domeinspecifieke doelstellingen~~ **overlapt met vorige vragen (als er afgestemd is, dan moet de genese ok zijn)**

Facet 2.1.

- Vertaling van de doelstellingen in het programma (o.a. door een adequate en consequente concretisering van de algemene doelstellingen op opleidingsniveau in meer concrete doelstellingen op het niveau van de opleidingsonderdelen)
- Het niveau en de inhoud van de opleidingsonderdelen
- ~~— De aanwezigheid van disciplineoverschrijdende elementen~~ **gaat verder dan wat het accreditatiekader vereist, bevoordeelt een bepaalde werkvorm, gaat in tegen de vrijheid van onderwijs**
- Internationale dimensie in de opleiding/internationalisering van het onderwijsprogramma (beleid, participatiegraad, samenwerkingsvormen, internationale contacten,...) **moet hier**

beperkt blijven tot de doelstelling wat gevraagd wordt heeft betrekking op het resultaat (bv. participatiegraad)

- ~~Mate waarin recente onderwijsontwikkelingen in binnen- en buitenland in het programma zijn geconcretiseerd~~—Een onderwijsontwikkeling is niet per se waard evol omdat ze recent is; het kan van een zeer degelijke visie getuigen om een bepaalde ontwikkeling NIET te volgen
- Procedures voor curriculumherziening en -innovatie
- Participatie betrokken partijen bij curriculumontwikkeling, -herziening en -innovatie

Facet 2.2

- Aandacht in het programma voor kennisontwikkeling
- Aandacht in het programma voor vaardigheden die het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren ondersteunen
- *Aandacht in het programma voor werkveldervaring: interactie met de beroeps- of kunstpraktijk, opvatting, inhoud, niveau en begeleiding van stages, afstudeerwerken, ...
- Aansluiting bij recente (internationale) ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline en de beroepspraktijk (o.m. als onderzoeker of als kunstenaar)
- *Onderzoeksgebondenheid van het onderwijs: o.a. terugkoppeling van (eigen) onderzoek naar het onderwijs, actieve betrokkenheid van studenten in het onderzoek binnen de opleiding
- * Aandacht in het programma voor de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden - het bijbrengen onderzoeksattitude – onderzoeksvaardigheden
- *Verwevenheid onderwijs – ontwikkeling en beoefening van de kunsten
- ~~Interactie opleiding en maatschappelijke / wetenschappelijke dienstverlening~~—dit gaat verder dan het facet; wie zegt dat die interactie wenselijk is?

Facet 2.3.

- Sequentiële opbouw en coherentie van het programma
- Verhouding en afstemming verplicht programma – keuzeopleidingsonderdelen
- Afstemming van het programma bij samenwerking met andere instellingen
- Relatie tussen het programma en flexibele leertrajecten

Geen opmerkingen

Facet 2.4.

- ~~Studieomvang van de opleiding~~— die ligt vast
- Studietijdmetingen en opvolging
- ~~Overeenstemming tussen de begrote en de reële studietijd~~—zelfde als vorige
- ~~Verdeling van de studietijd in de opleiding~~—zelfde als vorige
- Aanwezigheid van studiebelemmerende of –bevorderende factoren en eventuele maatregelen

Facet 2.5.

- Gebruikte onderwijsvormen (hoorcollege, werkgroepen, projectwerk, practica, zelfstudie, atelierwerk ...):
- Aansluiting van de didactische werkvormen bij de doelstellingen (op het niveau van de opleiding en van de opleidingsonderdelen), het didactisch concept en de karakteristieken van de studenteninstroom (beginsituatie)

~~Variatie aan onderwijsvormen~~ Variatie van onderwijsvormen is een keuze, kan geen verplichting zijn; wie de doelstellingen bereikt zonder variatie is ook ok.

- Gebruikte onderwijsmiddelen (syllabi, handleidingen, cursussen, didactische hulpmiddelen ...):
 - Aansluiting van de leermiddelen bij het didactisch concept, de doelstellingen (op het niveau van de opleiding en van de opleidingsonderdelen) en de karakteristieken van de studenteninstroom (beginsituatie)
 - Kwaliteit van de onderwijsmiddelen

Facet 2.6.

- Organisatie van toetsen en examens
- De verschillende evaluatievormen in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel: ~~concept, gerichtheid van de evaluatie op het (geïntegreerd) toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, moeilijkheidsgraad te gedetailleerd; bovendien is geïntegreerd toetsen een keuze, die niet mag worden opgedrongen~~
- Criteria en wijze van beoordeling door de evaluatoren
- Criteria en wijze van beoordeling door de examencommissie
- Transparantie van de evaluatie:
 - Bekendheid van de eisen verbonden aan de evaluatie bij de studenten
 - Bekendheid van de evaluatieprocedures bij studenten en personeel
- ~~Kwaliteitsbewaking van het toetsgebeuren~~ hoort bij het onderwerp, kwaliteitszorg

Facet 2.7.

- ~~Plaats/relatieve gewicht en internationale dimensie van de masterproef in de opleiding~~
 - Inhoud en concept van de masterproef
 - ~~Vorbereiding op de masterproef~~
 - ~~Begeleiding bij de masterproef~~
 - ~~Samenwerking tussen studenten en onderzoekers~~
 - ~~*Samenwerking tussen studenten en het artistieke/professionele veld~~
 - ~~*Gerichtheid van de (probleemstelling van de) masterproef op de reële professionele/artistieke context~~
 - Beoordeling van de masterproef
- Uit deze gegevens kan helemaal niet worden afgeleid of de student blijkt geeft van analytisch vermogen, kritische reflectie etc.

Facet 2.8.

- ~~Plaats/relatieve gewicht en internationale dimensie van de stage/het eindwerk in de opleiding~~
- Inhoud en concept van de stage/het eindwerk
- ~~Criteria waaraan de stage/het eindwerk moet voldoen, is zelfde als vorige~~
- Vorbereiding op de stage/het eindwerk
- Begeleiding bij de stage/het eindwerk
- Beoordeling van de stage/het eindwerk

Facet 2.9.

- Karakteristieken van de studenteninstroom en beleid ter zake

- Aansluiting van het programma bij de vooropleiding- Specifieke activiteiten ten aanzien van de aansluiting vooropleiding - opleiding
- Aanbod en structuur van flexibele leerwegen (programma voor deeltijdse studenten, programma met vrijstellingen wegens vooropleiding, programma voor werkende studenten)
- ~~Kwaliteit van voorbereidings- en schakelprogramma's~~ hoe wordt dit beoordeeld?
- Reglementering inzake elders verworven competenties (EVC) en eerder verworven kwalificaties (EVK)
-

Bijlagen Wanneer bijlagen onder een bepaalde vorm moeten worden aangeleverd, leidt dit voor ons tot dubbel werk, omdat we al onze gegevens opnieuw moeten gaan schikken.

- *Studiegids (8 exemplaren)*
- *Overzicht van de opbouw en de inhoud van het programma volgens tabel.I.1. **niet bekend***
- *Beschrijving opleidingsonderdelen volgens tabel I.2. **niet bekend***
- *Voor elk opleidingsonderdeel een exemplaar van de meest recente examenopgaven*
- *Het onderwijs- en examenreglement*
- * Lijst van titels van maximaal 30 recente proeven/eindwerken en of stageverslagen, die minimum voldoende zijn beoordeeld, met de vermelding van het cijfer, gespreid over de verschillende afstudeerrichtingen en beoordelingen (voor de jongste drie academiejaren)
-
- * Lijst van stageplaatsen
- * Lijst van stagementoren met vermelding van functie en kwalificatie

Facet 3.1.

- ~~— Personeelsbeleid (o.a. aanstellingen, taakstellingen, benoemingen, bevorderingen, evaluatieprocedure, advies en beslissingsorganen) — Dit zijn elementen van een goed personeelsbeleid, maar dit is niet wat hier geëvalueerd wordt~~
- ~~Impact van inhoudelijke, onderwijskundige en didactische kwaliteiten bij aanstelling en bevordering, evaluatie en opvolging van het personeel~~ Dit zijn elementen van een goed personeelsbeleid, maar dit is niet wat hier geëvalueerd wordt
- ~~— Beleid met betrekking tot de inzet van het personeel voor onderwijs — activiteiten~~ Is niet duidelijk
- ~~— Belemmerende factoren voor het voeren van een goed personeelsbeleid —~~ Het is niet het personeelsBELEID, maar de kwaliteit van het personeel dat wordt geëvalueerd
- Professionalisering van het personeel
- Deskundigheid van het onderwijzend personeel (vakinhoudelijk, onderwijskundig en didactisch)
- ~~— Betrokkenheid van het onderwijzend personeel~~ De betrokkenheid wordt niet geëvalueerd; hoe dit te meten?
- Technische, administratieve en organisatorische deskundigheid van de personeelsleden
- ~~— Introductie en begeleiding van nieuwe personeelsleden~~
- *Begeleiding van het assisterend personeel bij hun onderwijsopdracht
- ~~— Gelijkere kansbeleid — zie hoger, is uiting van goed personeelsbeleid, niet van goed van goed personeel~~

Facet 3.2.

-

- *Professionele ervaring en kennis van de beroeps- of kunstpraktijk binnen het personeel met een onderwijs- of onderwijsondersteunende opdracht
- *Onderzoeksdeskundigheid en/of deskundigheid in de beoefening en de ontwikkeling van de kunsten
- Waar aan specialisaties binnen het personeel met onderzoeks, onderwijs- of onderwijsondersteunende opdracht
- ~~Onderwijsinbreng vanuit het beroepenveld~~ — gaat verder dan wat er in het facet g evraagd wordt
- Internationale contacten personeel met terugkoppeling naar het onderwijs/participatie aan internationale netwerken en samenwerkingsverbanden met binnenlandse en buitenlandse partnerinstellingen

Facet 3.3.

Wat hier gevraagd wordt, is een doorslag van wat vroeger bij de doorlichting 1C werd gevraagd, gaat veel verder dan facet 3.3. Op basis van deze gegevens kunnen geen besluiten getrokken worden.

- ~~Omvang van het personeelsbestand~~
- Omvang van het personeelsbestand in verhouding tot de studentenaantallen
- ~~Verhouding tussen de verschillende personeelscategorieën~~
- ~~Verhouding voltijds-deeltijds personeel~~
- ~~Omvang en percentage gastprofessoren~~
- ~~Leeftijdstructuur~~
- ~~Aandeel verschillende personeelscategorieën in onderwijs (zie o.a. tabellen als bijlage)~~
- ~~*Aandeel verschillende personeelscategorieën in onderzoek (zie o.a. tabellen als bijlage)~~
- ~~*Aandeel verschillende personeelscategorieën in de ontwikkeling en beoefening van de kunsten (zie o.a. tabellen als bijlage)~~

Facet 4. 1

- **Veel te gedetailleerd, geeft aanleiding tot allerlei 'lijstjes'**
- Beleid inzake huisvesting en materiële voorzieningen
- Omvang en kwaliteit **van de infrastructuur** (= aangepastheid aan doelstellingen opleiding) van
 - ~~de onderwijsruimten~~
 - ~~de practicumruimten en laboratoria~~
 - ~~de kunstateliers~~
 - ~~de bibliotheekvoorzieningen~~
 - ~~het boeken- en tijdschriftenbestand~~
 - ~~de zelfstudiecentra~~
 - ~~de computerfaciliteiten~~
 - ~~Studenten- en docentenfaciliteiten~~
 - ~~Bereikbaarheid van de faciliteiten~~
 - ~~Omvang van de beschikbare financiële middelen~~

Facet 4.2.

Veel van deze info staat in de onderwijs- en examenregeling. Waarom nog extra beschrijven? **Administratieve overlast!**

- Informatie aan abiturienten/potentiële studenten door opleiding/door centrale diensten

- Instroombegeleiding
- Informatie en advisering tijdens de opleiding door opleiding/door centrale diensten
- ~~Bruikbaarheid van de studiegids~~ **zeer arbitrair, komt reeds onder 2.**
- Communicatie van de onderwijsdoelstellingen, onderwijs- en examenreglement/regeling
- Studiebegeleiding tijdens de opleiding door de opleiding/door centrale diensten
- Begeleiding van studenten tijdens evaluatiemomenten
- Begeleiding m.b.t. flexibele leertrajecten
- Psychosociale begeleiding
- Ombudsfunctie
- Organisatie en begeleiding van internationale uitwisseling van studenten (miv begeleiding en integratie van buitenlandse studenten)

Facet 5.1.

Zelfevaluatie

- Beschrijving van het kwaliteitsbeleid en de aanpak van de interne kwaliteitszorg
- ~~Niet persoonsgebonden samenvatting van de meetresultaten van de opleiding~~ **wat is dit?**

Facet 5.2.

- ~~Mate van realisatie van de streefdoelen uit het verleden~~ **overbodig, zie verbeteracties**
- ~~De gefundeerdheid van de streefdoelen voor de toekomst~~ **niet controleerbaar**
- Verbeter acties in de opleiding: ~~toekenning van middelen, toewijzing van~~ **veel te gedetailleerd**
- ~~verantwoordelijkheden en bevoegdheden, planning en opvolging (projectmanagement)~~ **veel te gedetailleerd**
- Bijzondere aandacht voor de opvolging van bevindingen en aanbevelingen n.a.v. de vorige visitatie **of eigen streefdoelen**

Facet 5.3.

Hier worden aspecten herhaald die elders aan bod kwamen. Eén keer volstaat.

- Functioneren van de bij de interne kwaliteitszorg betrokken raden en commissies (m.i.v. de studentenparticipatie)
- Betrokkenheid van het personeel bij de besluitvorming en de evaluaties in het kader van de interne kwaliteitszorg
- Betrokkenheid van studenten bij de besluitvorming en de evaluaties in het kader van de interne kwaliteitszorg, in het bijzonder de onderwijsevaluaties en curriculumvernieuwingen
- Betrokkenheid van afgestudeerden en het beroepenveld bij onderwijsevaluaties en curriculumvernieuwingen
- Contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden / het beroepenveld

Facet 6 .1.

- Mate van realisatie van de doelstellingen
- *Kwaliteit van de masterproef
- *Kwaliteit van de stage/het eindwerk
- Realisaties op het vlak van internationalisering van het onderwijs: deelname van studenten (omvang en percentage uitgezonden studenten, verhouding ontvangen-uitgezonden studenten) en personeel aan internationale uitwisselingsprogramma's
- Voorbereiding van de afgestudeerden op de instap in het werkveld

- ~~Tewerkstellingsprofiel van de afgestudeerden~~
- ~~Sectoren van tewerkstelling~~
- ~~Inhoud en niveau van tewerkstelling~~ Het verzamelen van deze info zou een fortuin kosten, bovendien is dit strijdig met de privacy
- Voldoening van afgestudeerden met betrekking tot hun tewerkstelling is niet onze verantwoordelijkheid
- Waardering voor de afgestudeerden door het beroepenveld
- Tevredenheid van de afgestudeerden over de opleiding

Facet 6.2.

Onrealistische verwachtingen, het verzamelen van deze –op zich zeer interessante info - is onbetaalbaar. In Nederland is men met heel wat minder tevreden!

- Beleid van de opleiding met betrekking tot het onderwijsrendement
- Gehanteerde streefcijfers en verhouding ervan ten aanzien van relevante andere opleidingen
- Slaagcijfers en bespreking ervan
- Doorstroomanalyse dit is een verschrikkelijk werk
- Gemiddelde studieduur en beoordeling ervan
- Resultaten van onderzoek naar niet-slagen en/of studie-uitval in de opleiding

Ter vergelijking: Dutch Validation Council

Resultatenperspectief			
2.6.1 Gerealiseerd niveau	Voldoen de afgestudeerden aan wat in de eindkwalificaties wordt vereist?	1. Afstudeerwerken (of daarmee vergelijkbare andere bewijzen) voldoen aan de eisen die in de eindkwalificaties worden gesteld.	
2.6.2 Onderwijsrendement	Is het rendement in overeenstemming met de streefcijfers?	2. Men heeft streefcijfers / normen geformuleerd voor de kwantitatieve rendementen (studieduur, uitval, etc.) en deze onderbouwd, mede door vergelijking met relevante andere opleidingen.	
		3. Men voldoet aan de streefcijfers voor het kwantitatieve rendement.	

Facet 7

- Bijdrage van het kenmerk aan de profilering van de opleiding
- Wijze waarop de opleiding zich op dit kenmerk onderscheidt van andere verwante opleidingen
- Waardering van het kenmerk door studenten, afgestudeerden, werkveld, personeel, ...
- Metingen, analyses, evaluatieresultaten die de kwaliteit van het kenmerk aantonen

- Operationalisering van het kenmerk in de opleiding, aan te tonen a.h.v. een beschrijving van concrete voorbeelden of verschijningsvormen van het bijzondere kwaliteitskenmerk in de opleiding

geen opmerkingen